

Kayser Eminpûr'un “Önceleri/پیش از این ها” Şiirinde Çocuk ve Allah*

Musa Balcı**

« در همین مملکت کسانی که الان دارند خودشان را برای قیصر می کُشدند، کسانی بودند که در زمان حیاط قیصر، روح او را کشتند.»

“Bu ülkede bugün kendini Kayser Eminpûr için helâk edenler, o hayatta iken onun ruhunu öldüren kimselerdi.”¹

Mustafa Rahmândüst

“Bakınız, yaklaşık iki yüz yıllık bir süredir dünya aynı kitapları okuyor. Bu kitaplar Batının dünyaya kabul ettirdiği edebiyat belgeleri olmakla birlikte, bu kitapların arka planları üzerinde düşünmek diye bir meselemiz olmadı. Bu bir mağlûbiyettir. Çıkış yolları üzerinde hep birlikte düşünceğiz.”²

Mustafa Ruhi Şirin

Öz

Çağdaş Farsça şiirin önde gelen isimlerinden Kayser Eminpûr, 1979 İran İslâm İnkılâbı atmosferinde yetişmiştir. Bu yönüyle 1979 sonrası İran şiirinin en önemli temsilcilerinden kabul edilmektedir. O, şiir üzerine akademik çalışmalar da yapmış ve bu alanda Tahran Üniversitesinde dersler vermiştir. “Çağdaş Şiirde Gelenek ve Yenilik” başlıklı doktora çalışması, onun şiire bakışı ve kendi şiirinin sınırları konusunda fikir verici özelliindedir. Onun şiirlerinin teması ile yaşadığı toplumun gündemi birbiriyle uyumludur. Toplumsal konuların yanında kendi iç dünyasının izlerini şiirlerinde görebildiğimiz Eminpûr, çocuk edebiyatına da eğilmiştir. O, çocuk ve gençlere yönelik hem dergi faaliyetleri içerisinde bulunmuş ve hem de onların dünyasına uygun şiirler kaleme almıştır. Bu şiirleri, toplu şiirlerinin yanı sıra *Be Kovl-i Perestû* adlı kitabında müstakil olarak basılmıştır. Şair, kitapta yer alan “پیش از این ها / Önceleri” başlıklı şiirinde “çocuk ve Allah” temasını işlemiştir. Bu şiir, çocuk edebiyatının sınırlarında kalmayan, pedagojiden din eğitime kadar uzanan “çocuk ve Allah” temasının başarılı örneklerindedir. Çocukların Allah’ı tahayyül etme biçimleri, ona dair merak ettikleri hususlar ve büyüklerin bu konuda öğrettikleri Eminpûr’un şiirinde kendi çocukluğu üzerinden anlatılmaktadır. Şairin şiirinde ortaya konulan tasvir sadece İran toplumunda geçerli bir durum değildir, bizim kültürümüzde de benzer bir tablo mevcuttur.

* Araştırma makalesi/Research article; Doi: 10.32330/nusha.930123

** Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, e-posta: musa.balci@hbv.edu.tr, Orcid No: 0000-0001-9695-6506

Makale Gönderim Tarihi: 29.04.2021

Makale Kabul Tarihi : 12.07.2021

Bu yönüyle bu şiiri okuduğumuzda her birimiz kendi çocukluğumuzu görebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Kayser Eminpûr, Çağdaş İran Şiiri, Çocuk ve Allah, Çocuk Edebiyatı.

Child and God in Qeysar Aminpour's poem "Before / پیش از این ها"

Abstract

Qeysar Aminpour, one of the leading names of contemporary Persian poetry, grew up in the atmosphere of 1979 Iran Islamic Revolution. In this respect, he is accepted as one of the most important representatives of Iranian poetry after 1979. He has also done academic work on poetry and has given lectures in this field at Tahrán University. His doctoral study titled "Tradition and Innovation in Contemporary Poetry" gives an idea about his view of poetry and the limits of his own poetry. The theme of his poems and the agenda of the society he lives in are compatible with each other. In addition to social issues, Aminpour, whose inner world can be seen in his poems, also focused on children's literature. He was involved in magazine activities for children and young people and wrote poems suitable for their world. These poems were published independently in the book *Be Kovl-i Perestu* as well as collective poems. The poet dealt with the theme of "Child and God" in his poem titled "Before" in the book. This poem is one of the successful examples of the "Child and God Theme", which is not only limited to children's literature, but also extends from pedagogy to religious education. In this poem of Aminpour, the ways in which children imagine God, the things they wonder about him and what the elders teach about this subject are explained through his own childhood. The description put forward in the poet's poem is not only valid in Iranian society, there is a similar picture in our culture. In this respect, when we read this poem, each of us can see our own childhood.

Keywords: Qeysar Aminpour, Contemporary Iranian Poetry, Child and God, Children's Literature.

Structured Abstract

It is interesting to encounter religious motifs in the works of poets who belong to the literary understanding that developed under the influence of the West in the Islamic world. Considering the classical literature, it is natural and even necessary for religious motifs to be included in literary works. Religious motifs occupy a large place in the works of Qeysar Aminpour (1959-2007), one of the important representatives of contemporary Iranian poetry. The most distinctive feature of the modern period, seen in his poetry, is the effect of romance. Aminpour is one of the poets influenced by romanticism and symbolism. Nature, village and childhood occupy a large place in his poems.

Qeysar Aminpour's poem titled "Before", discussed in this study, is also included in the field of pedagogy in terms of content. It will be useful to remind a few points in terms of expressing the importance of Aminpour for children and youth literature. He brought a new breath to poetry by giving works addressing children and young people in Persian poetry, which was predominantly mazy before him, was the editor of *Suruş Magazine*, which publishes for young people, also pioneered the establishment of satirical-style criticism (*tanz*) in youth literature and has been instrumental to generations to see.

Qeysar Aminpour, who covers religious themes extensively in his poetry, wrote works to raise awareness among children, like many other Muslim literary figures. He did not express these thoughts as slogans and cliches. His poetry is the mirror in which his beliefs are reflected. Everything that the poet mentioned in his poetry has almost turned into a new poem.

Aminpour, who wrote children's and youth period poems, positions himself as a poet in these texts, on a bridge between childhood and adulthood. With this position, the poet has the opportunity to address both children and adults. In addition, as an artist, he also gets the opportunity to see the characteristics of these two periods of life.

Aminpour is not just a poet who wrote the poem of his own self. In his poetry, both the material pain and suffering of his society and the spiritual disturbances are the subjects. Aminpour has dealt with the child's language in his poem titled "Before". Aminpour, who grew up in a religiously sensitive family atmosphere, centered his own childhood in this poem, and the character is not limited to the poet himself. In this poem, the concept of "punishing, angry God" that we can encounter in almost all children of the Islamic world is taken into account regarding the imagination of God. Aminpour's criticism of this false notion of God, which is almost inscribed in the minds of children, reminds him of his poet identity as well as his academic and critic identity. He compares the understanding of "angry and harsh God" and "loving and merciful God", which is inscribed in the pure and pure minds of children by the society, and acts as a referee in doing so.

The poem titled "Before", each couplet rhymes with itself and written in the *mesnevi* pattern, is fifty-three couplets. The fact that poetry is spoken with *remel bahri* in the *mesnevi* pattern, which is preferred in the storytelling of classical literature, is especially important in terms of creating a story and tale atmosphere that children enjoy. As a matter of fact, elements such as "sultan, palace, cloud, tower columns, throne, crown, moon, star, sky and milky way" that appear as story and tale elements successfully give this atmosphere. The

couplets, which form the introduction part of the poem, are in an integrity that can be listed as prose sentences one after another.

The poem, consisting of fifty-three couplets, is given below with its original Persian and Turkish translation and interpreted as passages. The poem looks like a verse story. For this reason, care has been taken to reflect the same atmosphere while translating. For this reason, it was deemed appropriate to evaluate the poem in the form of introduction, development and conclusion parts, just like in a story.

As stated before, the poet depicted God in a magnificent and fascinating position in the introduction of the poem with the eyes of a child. This description is actually the expression of the being imagined by a child in words. That god is far away and inaccessible. The palace where he lives is not a place where everybody can enter and exit.

In his poem titled "Before" Aminpour has dealt with the problem of the wrong imagination of God. Written in a form suitable for children's literature, this poem directly addresses children in order to correct the wrong conception of God. The poet makes his readers feel the problems caused by misrepresentation of God to children in his lines. The correction of this misconception makes it necessary to raise awareness of both adults and children. In this way, this text is also a reckoning poem.

Although some people are older in terms of age, they can handle abstract concepts and situations with an understanding similar to those in the stages of imagining children by concretizing them in terms of intellect. From this point of view, in this poem of Aminpour, the imagination of God, which is described incorrectly and incompletely by adults, has not been criticized. In fact, the view of all people in this understanding has been criticized. Moreover, this flawed understanding is not limited to Muslim societies.

An independent study on Aminpour 's poem titled "Before" in Persian has not been found.

Giriş

İslâm dünyasında Batı tesirinde gelişen modern şairlere ait eserlerde dinî motiflerle karşılaşmak ilgi çekici bulunmaktadır. Klasik edebiyata bakıldığında, dinî motiflerin edebî eserlerde yer alması doğal ve hatta gerekli bir durumken; din ve dünya hayatı arasına çekilen çizgiler ve disiplinlerin parçalanmasından kaynaklanan problemler nedeniyle, modern edebiyat döneminde bu özelliklere sahip şahsiyetlere ayrı bir değer atfedilmektedir. Bu minvalde çağdaş İran edebiyatının önemli temsilcilerinden Kayser Eminpûr'un (1959-2007) şiirlerinde dinî motifler dikkat çekici oranda fazladır. Onun şiirinin tek belirgin özelliği bu değildir. Bu özellik, İran toplumunun o dönemde içerisinde bulunduğu atmosferle de ilişkilidir.

Kayser Eminpûr'un şiirinde, klasik edebiyatın vazgeçilmez özellikleri bulunmakla birlikte, yaşadığı dönemin hususiyetleri de başarılı bir şekilde bu şiirde yerini almıştır. Onun şiirinde görülen, modern dönemin en belirgin özelliği romantizm etkisidir. Edebiyat akımlarından romantizm anlayışına mensup olanların eserlerinde tabiata sığınma nasıl ki ön plandaysa, Eminpûr'un birçok şiirinde de bu durumla karşılaşılır. Bu akımı benimseyen sanatçılar köyü, insan fitratına uygun, sakin ve çocukluk döneminin doğal mekânının sembolü; şehri ise karmaşıklığın, gurbetin ve yalnızlığın yeri olarak tasvir etmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında çağdaş İran şiirinin önemli temsilcilerinden olan Eminpûr, romantizm ve sembolizm akımından etkilenmiş şairlerdendir.³

Çağdaş İran şiirinde romantizm etkisinin görüldüğü şairler arasında Nîmâ Yûşic'in ismi de sayılabilir. Yine Muhammed Hüseyin Şehriyâr'ın "Haydar Baba'ya Selam" şiiri bu anlayışın bir diğer başarılı örneğidir.⁴ Gerek mensubu olduğu dile ait gerekse İran dışındaki dünya şiirini ilgiyle takip eden Kayser Eminpûr'un şiirinde tabiat, köy ve çocukluk dönemi geniş yer tutar. Eminpûr'un bu anlamda Nîmâ şiirinden etkilendiği yapılan çalışmalarla da ortaya konulmuştur.

Çalışmamıza konu olan Eminpûr'un "پیش از این ها / Önceleri" başlıklı şiiri, muhteva itibarıyla pedagojinin alanına da girmektedir. Bu şiir, çocuklara dinî hususların öğretimi bağlamında alanın uzmanlarınca müstakil bir çalışmanın konusu yapılmayı hak eden önem ve muhtevaya sahiptir. Nitekim Türkçede bu konuda yapılan çalışmalar da mevcuttur.⁵ İfade etmek gerekir ki edebî eserlerin daha doğru anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi için eser sahiplerinin hayatını bilmek son derece önemlidir. Bu minvalde Eminpûr'un hayatı hakkında daha önce yapılmış çalışmalara bakılması faydalı olacaktır.⁶

Kayser Eminpûr'un çocuk ve gençlik edebiyatı için önemini ifade etmek anlamında birkaç hususun hatırlatılmasında yarar olacaktır. O, kendisinden önce mazmun ağırlıklı olan Farsça şiire yeni bir soluk getirmiştir. Çocuk ve gençleri muhatap alan eserler vermiş ve bunun yanı sıra, gençlere yönelik yayın yapan Sûrûş Dergisi'nin editörlüğünü yapmıştır. Hiciv tarzı eleştirinin (tanz) gençlik edebiyatına yerleşmesine de öncülük etmiş ve yaşamın güzelliklerini genç kuşakların görmesine vesile olmuştur.

Çocuklara Şiirle Allah'ı Anlatmak

Bir çocuk için kendini, anne babasını ve bütün bir kâinatı yaratanı bilmek büyük mutluluktur. Bu bilgiye ulaşması ve anlayacağı dille kendisine bu hususun anlatılması ise son derece özen ister. Onun bu konuda ruhunu sarıp sarmalayan merakı ancak başta şiir olmak üzere güzel ve estetik forma sahip çocuk edebiyatı ürünleriyle giderilebilir. Böyle bir şiirin ise çocuğun dünyasına ve diline uygun olması gerekir. Bu manada, Mustafa Ruhi Şirin'in "Çocuk

ruhunun acılarının, özlemlerinin, korkularının, sevinçlerinin çocuk kalbinin sunduğu imkânlarla edebiyata yansması bence edebiyatın ilkelerinden önemlidir”⁷ sözleri dikkate değerdir.

Çocuk edebiyatının en önemli görevlerinin başında, çocuk ve Allah arasına konulan geniş mesafeyi ortadan kaldırmaya katkı sağlamak gelmektedir.⁸ Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğa büyüklerin ve dış dünyanın Allah’a dair telkinlerinin ağır baskısından kurtulma yolunu açmada büyük katkı sağlar. Dünyasını anlamlı hâle getirecek olan bu pencereyi elde eden çocuk, bir hazine bulmuş gibi sevinir.

Çocuk tarafından bakıldığında mesele böyle görünmekle birlikte, her anne baba kendi çocuğuna kalıcı bazı değerler kazandırmayı ister. Zira insanların kalıcı inanç ve davranışları edinmelerinde en önemli dönem 4-7 yaş arası zaman dilimidir. Nitekim *el-Kanun fit-Tıb* kitabının yazarı, ünlü filozof İbn Sina’nın (980-1037), bu yaşlardaki çocuklara kalıcı davranışlar kazandırılması hususunda söylediği, “Bu dönemde geliştirilen huylar ve yetenekler kalıcı olarak çocuğun kişiliğine yerleşir”⁹ sözleri, meselenin önemini açıklar niteliktedir.

Dinî temaları şiirinde geniş biçimde işleyen İranlı çağdaş şair Kayser Eminpûr, diğer birçok Müslüman edebiyatçı gibi çocukları bilinçlendirmek amacıyla eserler de kaleme almıştır. O, bu düşüncelerini slogan olarak ve klişe biçiminde dile getirmemiştir. Onun şiiri, inançlarının yansıdığı aynadır. Şairin şiirine konu ettiği her şey adeta yeni bir şiire dönüşmüştür.¹⁰

Çocuklar için şiir özel bir anlam taşır. Kafiyeli ve ölçülü bir dile sahip şiirlerin ezberlenmesi kolaydır ve “Çocuğun şiire ilgisi ise daha küçük yaşlarda ve anadilin söz varlığıyla ilişki kurmaya başladığı dönemde başlar.”¹¹ Nitekim Türkçede meşrutiyet döneminde çocuk edebiyatının temelini atılması konusundaki çalışmalara önemli katkıları bulunan Satı Bey, konuyla ilgili düzenlenen bir konferansta “Müzikaliteye dayanan vezinli cümlelerin daha çabuk akılda kaldığını savunmuş ve bunların daha kolay ezberlendiğini vurgulamıştır. Ayrıca vezin, nağme, ahenk gibi unsurların insanların maneviyatlarına seslenmekte daha etkili olduğunu belirtmiştir.”¹²

Modern İran şiirinin önde gelen temsilcilerinden olan Eminpûr da manzum metinlerin çocuklar üzerindeki etkisini dolaylı olarak bu şiirinde bizlere gösterir. O, kaleme aldığı çocuk ve gençlik dönemi şiirlerinde, bir şair olarak kendini hem dil ve hem de içerik olarak çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinin arasında bir köprüde konumlandırır. Şair, bu konumuyla hem çocuklara hem de yetişkinlere seslenme fırsatına erişir. Bunun yanı sıra, o bir sanatkâr olarak, hayatın bu iki döneminin özelliklerini de görme fırsatını yakalar.¹³ Çocuk şiirlerinin sadece yaş olarak küçüklerin değil, her yaşta insanın okuyabileceği metinler¹⁴ özelliğine sahip olduğu hatırlandığında, Kayser Eminpûr’un çalışmaya konu edilen bu şiiri daha bir anlam kazanmaktadır.

Çocuk edebiyatına ait metinlerin salt buyurgan bir üslup taşıması ve öğretici unsurlara dayanması, eserin muhatabı olan çocuklarda okuma ve dinleme isteğini azaltabilmektedir. Bu tarz eserlerin sadece dil ve üslubu değil; sayfa düzenleme, resimlendirme, yazı karakterlerinin büyüklüğü, sayfalarda yer alan kelime ve satır sayısına kadar birçok husus önem arz etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Kayser Eminpûr'un bu çalışmada konu edilen şiirinin yer aldığı *Be Kowl-i Perestû*¹⁵ kitabı bu hususlar dikkate alınarak, çocuk ve gençlerin beğenisine hitap edecek şekilde yayınlanmıştır.

Edebî eserler üzerinden ders vermek ya da çocukluktan yaşlılığa kimi erdemleri ileti/mesaj biçiminde muhatabına ulaştırma arzusu hemen hemen bütün ediplerde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle dinî hususiyetlerin edebî eserlerde anlatılması ise daha çok Müslüman edebiyatçıların eserlerinde dikkat çekmektedir. Kayser Eminpûr için de şiir hem bir sanat hem de farklı duygu ve düşünceleri ifade etme aracı olmuştur.¹⁶

Edipler eserleri aracılığıyla verecekleri iletiler için uygun bir form seçerler. Zira onlar aktarmak istedikleri mesajlar için sadece konu değil aynı zamanda edebî tür de tercih etmek durumundadırlar. Anlatıcının vermek istediği derslerin ya da metin yoluyla gönderilen iletilerin çocuğun yaş ve gereksinimlerine uygun olması önemlidir. Eminpûr'un şiirleri bunun en iyi örneklerindedir. Onun “پیش از این ها” başlıklı şiirinde yanlış bir anlayışın tashih edilmesi amaçlanmış ve mesajlar bu çerçevede verilmiştir.

Klasik eserlerde çoğunlukla verilmek istenen öğütler doğrudan söylenirken, çağdaş anlayışta ise dolaylı bir yol izlenmekte ve metinden çıkarılacak ders okuyucunun kendisine bırakılmaktadır. Özellikle çocuklar için yazılan eserlerde eğlendirici, mizah unsurlarıyla zenginleştirilmiş ve okuyucunun bizzat kendisini bir sonuca vardırıcı tarzın tercih edilmesi önerilmektedir. Tabii ki Eminpûr'un ele aldığımız şiiri bu özelliklerin tümünü taşıyan bir metin değildir. Onun diyalog üzerine kurulu kendi hikâyesi üzerinden yazılan bu şiiri okuru düşündürmeyi hedeflemektedir.

Kayser Eminpûr sadece kendi ben'inin şiirini yazan bir şair değildir. Onun şiirinde toplumunun hem maddî acı ve ıstırapları hem de manevî huzursuzlukları konu edilir. Eminpûr, “پیش از این ها” başlıklı şiirinde de toplumun yaşadığı manevî bir ıstırap çocuğun diliyle işlemiştir. Dinî hassasiyete sahip bir aile atmosferinde büyümüş olan Eminpûr'un, kendi çocukluğunu merkeze aldığı bu şiirindeki karakter, şairin kendisiyle sınırlı değildir. Bu şiirde Allah tahayyülü konusunda İslâm dünyasının neredeyse bütün çocuklarında karşılaşılabileceğimiz “cezalandıran, öfkeli Allah” anlayışı hesaba çekilir. Eminpûr'un, çocukların zihinlerine adeta nakşedilen bu yanlış Allah tasavvurunu tenkit etmesi, onun şairliğinin yanı sıra aynı zamanda sahip olduğu akademisyen ve eleştirmen kimliğini hatıra getirir. O, toplum tarafından

çocukların saf ve temiz zihinlerine ilka edilen “öfkeli ve sert Allah” ile “sevecen ve merhametli Allah” anlayışlarını karşılaştırır; bunu yaparken de bir hakem gibi davranır.

“پیش از این ها” / Önceleri” Şiirinin İçeriği

Bir eserin çocuk edebiyatı formuna uygun olabilmesi için bazı özellikleri taşınması gereklidir: “Kullanılan kelimeler, kavramlar, isimler, hem titizlikle seçilmeli hem de çocuğun sevimli bulduğu şeyler olmalıdır.”¹⁷ Metinler, çocuğun aşına olduğu kelimelerin yanı sıra “sık kullanılmayanlar eklenerek, çocuğun anlayabileceği bir tanım veya bağlamla birlikte ya da okuduğu cümleden çıkarım yapabileceği şekilde”¹⁸ inşa edilmelidir. Aynı zamanda bir eserin çocuğa göre olabilmesi için çocuğun zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimine uygun ve çocuğun dil gelişim süreciyle uyumlu kelime ve kavram kadrosuyla dile getirilmesi gereklidir.¹⁹ Alanın araştırmacıları tarafından çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gerekli görülen bu özellikler Eminpür’un şiirinde de yer almaktadır.

Her beyti kendi arasında kafiyeli olan ve mesnevî kalıbında yazılan “پیش از این ها / Önceleri” başlıklı şiir, elli üç beyittir. Şiirin klasik edebiyatın hikâye anlatımında tercih edilen mesnevî kalıbında, remel bahriyle söylenmesi, özellikle çocukların hoşuna giden bir hikâye ve masal atmosferi oluşturması açısından önemlidir. Nitekim hikâye ve masal unsuru olarak karşımıza çıkan “padişah, saray, bulut, kule sütunları, taht, taç, ay, yıldız, gökyüzü ve samanyolu” gibi unsurlar bu atmosferi başarılı bir şekilde vermektedir. Şiirin giriş kısmını oluşturan beyitleri, arka arkaya nesir cümlesi olarak sıralanabilecek bir bütünlük içerisindedir.

Şair, şiirine “پیش از این ها/Önceleri” adını seçmiştir ve şiirin ilk beyti de böyle başlamaktadır. Bu giriş kısmında da görüleceği üzere Eminpür, Allah’a dair iki tahayyülün karşılaştırmasını yapmaktadır. Bu tahayyüllerden birincisi, ona çevrenin telkin ettiği şekildedir. İkinci tahayyül ise aslında bir tasavvurdur. Babasıyla çıktığı bir yolculuk sırasında, bir köye vardıklarında, karşılaştıkları bir cami üzerinden babasının onun sorusuna karşılık yaptığı Allah tasvirinden oluşmaktadır. Babanın yaptığı tasvir, sahîh tasavvurun dile getirilmesidir.

Şiirde, ilk çocukluk dönemindeki Allah tahayyülü, o yaştaki bir çocuğun dünyasına uygun somut benzetmeler üzerinden yapılmıştır. Beş yaşındaki çocuklar Allah’ı, insana benzeterek tahayyül etmektedir. Altı yaşında ise Allah’ın çok büyük bir varlık olduğu ve yedi yaşında Allah’ın büyüklüğünün, sahip olduğu genişlik ve sonsuzluğa açılması sebebiyle gökyüzüyle eşleştirildiği ortaya konulmaktadır.²⁰

Çocukların somut işlemler dönemi olarak nitelenen evrede, “Allah’ı insan şeklinde, yani sıradan bir insana benzeyen, bulutların üzerinde yaşayan, diğer insanlardan farksız” bir varlık olarak tasvir etmeleri Piaget’ye göre o yaş

döneminin özelliklerindedir.”²¹ Kayser Eminpür’un *Şi’r ve Kûdeki*²² (Şiir ve Çocukluk) eserinde Piaget’yi geniş bir biçimde ele aldığı hatırlandığında, çocuğun dilinden yaptığı “antropomorfik/ insan biçimci” tasvir daha iyi anlaşılmaktadır.

Şiirde yer verilen Baba karakteri de dikkat çekilmesi gereken hususlardandır. Çocuğuna sevgiyle yaklaşan baba, Müslümanlara Kur’an-ı Kerim’de ve Hz. Muhammed’in hadislerinde tavsiye edildiği şekilde davranmaktadır.

Elli üç beyitten oluşan şiir, aşağıda Farsça aslı ve Türkçe çevirisiyle birlikte verilmiş ve pasajlar şeklinde yorumlanmıştır. Şiir bir manzum hikâye görünümündedir. Bu sebeple çeviri yapılırken aynı atmosferin yansıtılmasına özen gösterilmiştir. Şiirin, tıpkı bir hikâyede olduğu üzere giriş, gelişme ve sonuç kısımları şeklinde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Çocukların dünyasında ilâh olarak Allah’ın nasıl bir varlık şeklinde tahayyül edildiğini anlamak kolay değildir. Onların dünyasındaki yaratıcı, büyüklerin anlattıklarını kendi çocuk dünyalarındaki belirli öğelerle somutlaştırmaya çalışmaları sonucu şekillenmektedir. Nitekim ilkökul çağındaki (7-10 yaş) çocukların tanrı tahayyülleri çoğunlukla “antropomorfik /insan biçimci” şekildedir.²³

Daha önce de ifade edildiği üzere şair, bir çocuk gözüyle şiirin giriş kısmında Allah’ı ihtişamlı ve büyüleyici konumda tasvir etmiştir. Yapılan bu tasvir, aslında tabiatı gözlemleyerek büyüyen bir çocuğun tahayyül ettiği varlığın kelimelerle ifadesidir. O tanrı, uzaklarda ve ulaşılmaz bir konumdadır. Onun yaşadığı saray, öyle her isteyenin çat kapı girip çıkabileceği bir yer değildir.

پیش از این ها

Önceleri

پیش از این ها فکر می کردم خدا

خانه ای دارد کنار ابر ها

Önceleri düşündüm ki Allah’ın

Bir evi var arasında bulutların

مثل قصر پادشاه قصه ها

خشتی از الماس و خشتی از طلا

Sarayı gibi masal padişahının

Bir tuğlası elmas, bir tuğlası altın

پایه های برجش از عاج و بلور
بر سر تختی نشسته با غرور

Onun kule sütunları fildişi ve billur

Tahtının üzerinde gururla oturmuştur

ماه، برق کوچکی از تاج او
هر ستاره، پولکی از تاج او

Ay, küçük bir parıltısıdır tacının

Her yıldız, küçük bir puludur tacının

اطلس پیراهن او، آسمان
نقش روی دامن او، کهکشان

Gökyüzü, kumaşındır onun atlas gömleğinin

Samanyolu, desenidir üstündeki eteğin

Yukarıda yer alan tasvirlerden hemen sonra gökyüzü cisimleri ve orada gerçekleşen tabiat olayları çocuğun tahayyül dünyasındaki o ilâhın savaşçı ve öfkeli hallerinin eserleri şeklinde anlatılır. O ilâh, ulaşılması kolay bir varlık değildir; onun yerini tam olarak bilen bir kimse de yoktur.

Çocuk edebiyatı kapsamında kaleme alınan eserlerde Allah'tan bahsedilirken "gazap ve öfke" en az kullanılması gereken kavramlardır. Şairlerin eserlerinde bu kavramların tercih edilmemesi; çocukların Allah'ın sevgi, muhabbet, şefkat ve merhamet gibi özellikleriyle tanınmasına özen gösterilmesiyle ilişkilidir.²⁴ Bununla beraber, bu kelimeler Müslüman toplumda Allah'a dair tavsif anlamında kullanılan kavramların başında gelmektedir. Eminpûr aşağıda yer alan beyitlerinde bunu dile getirmekte ve bu anlayışla hesaplaşmaktadır.

رعد و برق شب، طنین خندهاش
سیل و طوفان، نعره ی توفندهاش

Gece gök gürlemesi ve şimşek, gülüşünün yankısı

Sel ve fırtına, onun haykırışının narası

دکمه ی پیراهن او، آفتاب
برق تیر و خنجر او، ماهتاب

Gömleğinin düğmesi, âfitab

Okunun ve hançerinin kıvılcımı, mehtab

هیچ کس از جای او آگاه نیست
هیچ کس را در حضورش راه نیست

Hiç kimsenin onun yurdundan haberi yoktur

Hiç kimsenin onun huzuruna çıkma izni yoktur

Kayser Eminpûr, şiirin yukarıdaki beyitlerinden sonra bir karşılaştırmaya girişeceğinin işaretini aşağıda yer alan ilk beytiyle haber verir. Karşılaştırmaya geçmeden, önceleri zihninde bulunan tahayyülü ortaya koyar ve Allah'ı “merhametsiz, öfkeli, ulaşılmaz, resmî ve dostluktan uzak” bir varlık olarak gördüğünü dile getirir.

Çocuk tarafından Allah'ın gökyüzünde tahayyül edilmesi, daha önce ifade edildiği üzere sadece semanın genişliğiyle ilgili değildir. Elbette ki gökyüzünün, o yaştaki bir “çocuğun görebildiği en yüce ve ulvî mekân”²⁵ olmasının bir anlamı vardır. Bunun yanı sıra, büyüklerin dua ederken ellerini gökyüzüne doğru açmalarının ve yüzlerini yukarıya dönmelerinin de çocuğun bu tahayyülünde etkisi vardır.²⁶

پیش از اینها خاطرمد دلگیر بود
از خدا در ذهنم این تصویر بود

Önceleri kafam bunlarla karmakarıştıktı

Allah'a dair zihnimde işte bu tasvir vardı

آن خدا بی رحم بود و خشمگین
خانه‌اش در آسمان، دور از زمین

O Allah, merhametsiz ve öfkeliydi

Evi gökyüzünde, yeryüzünden ötelerdeydi

بود، اما در میان ما نبود
مهربان و ساده و زیبا نبود

Vardı ve fakat aramızda değildi

Merhametli, doğal ve güzel değildi

در دل او دوستی جایی نداشت
مهربانی هیچ معنایی نداشت

Onun gönlünde dostluğun yeri yoktu

Merhametin hiçbir anlamı yoktu

Bir çocuk olarak şairin tahayyül ettiği Allah'a dair sayılan olumsuz özellikler, içerisinde yaşadığı toplumun ona öğrettiklerinin yansımasıdır. Aşağıda yer alan beyitlerde bu durum açıkça ifade edilir. Bu beyitler okunduğunda, çocukların erken yaşlarda yaratıcıya dair soruların doğru cevaplandırılmasının önemi daha iyi anlaşılacaktır. Eminpûr'un bu ifadeleri aslında yaratıcıyı "sorgu sual edilmez, yakan ve azap eden" şeklinde anlatan toplumun tenkididir. Oruçlu iken su içmenin insanı cehenneme götüreceği, namazdayken gözlerini kapatmasının kişiyi kör edeceği, dua ederken elini yanlış açması halinde taş kesileceği, ayağını secdede yanlış koyarsa topal olacağı ve ateşler içinde yakılacağı gibi inanışlar bize de tanıdık gelmektedir. Anadolu topraklarında doğup büyüyen insanlar olarak çocukluk dönemimizde bize anlatılanları hatırladığımızda; bu inanışın sadece Farsçanın konuşulup yazıldığı topraklara mahsus olmadığını, İslam coğrafyasının farklı yerlerinde de benzer düşüncelerin bulunduğunu anlamaktayız.

Farsça edebî eserlerde Allah ve ona ilişkin kavramlar daha çok dua formunda görülür. Çoğunlukla "dua, namaz, oruç, ezan ve mescid" gibi dolaylı göndermelerle bu konu işlenmiştir.²⁷ Bu bakımdan Eminpûr'un aşağıda yer alan beyitleri farklı bir yerde durur. Şair, âdeti Allah hakkında düşünmeyi, ona dair soru sormayı ve onunla yaklaşmayı mümkün olmayan bir durum biçiminde görmeyi de tenkit eder.

12

Kayser Eminpûr'un şiirinde soru cevap tarzına yer vermesi, üzerinde ayrıca durulması gereken bir husustur. Şiirde anlatıcının çocukluk döneminin konu edilmesiyle uyumlu olarak, soru soran bir çocuk karakterinin karşımıza çıkması doğaldır ve şiirin asıl başarısı belki de burada saklıdır. Mustafa Ruhi Şirin'in *Çocuk Yüzlü Yazılar* kitabında yer alan "Çocukların Soruları Filozofların Soruları Kadar Ciddidir" başlıklı yazıdaki şu tespitler dikkat çekicidir: "*Çocuk hem özgür hem de tereddütsüzdür. Kalabalık içinde bir çocuk kralın çıplak olduğunu haykırarak herkesi şaşırtır.*" Toplumu uyandırma yönüyle, "*Kral çıplak diye bağırarak çocukla Sokrates arasında hiçbir fark yoktur. ...Felsefenin en girift en çaresiz kaldığı alan çocuk alanı ve çocuk sorularıdır.*"²⁸

هر چه می پرسیدم، از خود، از خدا

از زمین، از آسمان، از ابرها

Her ne sorduysam, kendim ve Allah hakkında

Yeryüzü, gökyüzü ve bulutlar hakkında

زود می گفتند: این کار خداست

پرس و جو از کار او کاری خطاست

Hemen diyorlardı: Bu Allah'ın işidir

Onun işini sorgulamak hatalı şeydir

هر چه می پرسی، جوابش آتش است
آب اگر خوردی، عذابش آتش است

Her ne soruyorsan, cevabı cehennem ateşidir

Su içersen eğer, azabı cehennem ateşidir

تا ببندی چشم، کورت می کند
تا شدی نزدیک، دورت می کند

Gözlerini kapatırsan, seni kör eder

Yaklaşırsan, seni kendinden uzak eder

کج گشودی دست، سنگت می کند
کج نهادی پای، لنگت می کند

Elini yanlış açarsan, seni taş eder

Ayağını yanlış koyarsan, topal eder

تا خطا کردی، عذابت می کند
در میان آتش، آبت می کند...

Hata edersen, azabına uğrattır seni

Ateşin içinde, su gibi eritir seni...

Şiirin buraya kadar olan kısmında anlatılanların bir “kıssa/masal” olarak nitelendirilmesi dikkat çekicidir. Bu, öğretici değil öldürücü bir masaldır. Akli ve düşünmeyi öldüren, dostluğu ve muhabbeti yok eden bir anlayışın masalıdır. Bu şiirin pedagojik bakımdan da ele alınması gerekir. Bu açıdan bakıldığında, bilgiden ve akıldan mahrum olarak ortaya konulan Allah tahayyülünün çocukların algısında nasıl korkunç bir kâbusa döndüğü aşağıdaki beyitlerde açıkça ifade edilmektedir. Çocuklara Allah’ın nasıl anlatılması gerektiği konusunda kıymetli bir çalışma yapmış olan Mehmet Emin Ay’ın ifadesiyle “korku ağırlıklı verilecek Allah anlayışı ile ruhsal bozukluklara yol açmak dinen sakıncalı olduğu gibi eğitim kaidelerine de ters düşer.”²⁹

با همین قصه، دلم مشغول بود
خواب هایم، خواب دیو و غول بود

Bu masalla, gönümce meşguldüm

Rüyalarda, dev ve gulyabani görürdüm

خواب می دیدم که غرق آتشم
در دهان شعله های سرکشم

Rüyada ateşlere düştüğümü görürdüm

Kendimi azgın alevler ağzında görürdüm

در دهان اژدهایی خشمگین
بر سرم باران گرز آتشین

Öfkeli bir ejderhanın ağzında

Ateşten bir güzr yağardı başımda

محو می شد نعره هایم، بی صدا
در طنین خنده ی خشم خدا...

Çıglıklarım kaybolurdu, sessiz sedasız

Allah'ın öfkeli kahkahasının yankısında...

Çocuk edebiyatı eserlerinin önemli özelliklerinden birisi de, anlatım unsurlarının, çocuğun yaşına uygun olmasının gerekliliğidir. Şiirin aşağıda yer alan beyitlerinde yapılan benzetmeler bu anlamda çocukların okullarda ve derslerde karşılaştıkları olumsuz duygu durumlarını başarılı bir şekilde dile getirmektedir. Sadece korku ve korkutma üzerine kurulu anlayışın, çocukların nasıl da vahşete kapılmasına neden olduğu bu beyitlerde yalın bir şekilde ifade edilmiştir.

Allah'tan korkma hâli elbette insan davranışlarını etkileyen bir durumdur. Kur'an-ı Kerim'de bir yaratıcı olarak ondan korkulması çok kere geçer fakat özellikle çocuklarda, "suç ve ceza, iyi ve kötü, cennet ve cehennem, günah ve sevap gibi kavramları öğretmeden verilen Allah korkusu, yanlış sonuçlar doğurabilir."³⁰

نیت من، در نماز و در دعا

ترس بود و وحشت از خشم خدا

Niyetim, namaz kılmaktan ve duadan

Korku ve vahşetti Allah'ın hışmından

هر چه می کردم، همه از ترس بود

مثل از بر کردن یک درس بود

Ne yapıyordumsa, korkudandı hepsi

Ezberlemek gibiydi sanki bir dersi

مثل تمرین حساب و هندسه

مثل تنبیه مدیر مدرسه

Matematik ve geometri problemi gibi

Okul müdürünün azarlaması gibi

تلخ، مثل خنده‌ای بی حوصله

سخت، مثل حلّ صد ها مسئله

Acı, tahammülü güç bir gülüş gibi

Zor, yüzlerce sorunu çözmek gibi

مثل تکلیف ریاضی سخت بود

مثل صرف فعل ماضی سخت بود

Matematik ödevi gibi zordu

Geçmiş zaman fiil çekimi gibi zordu

Şiirin aşağıda yer alan kısmında, bir babanın çocuğuna rehberlik etmesi, onun dinî hassasiyetlere sahip bir birey olarak yetişmesi için yakından ilgilenmesi ve ona müjdeleyici dille hitap etmesi durumuyla karşılaşılır. Babanın bu davranışının kaynağı, Hz. Muhammed’in çocuğun eğitilmesi, dinî ve ahlaki terbiyeye uygun büyütülmesinin, ebeveyni üzerinde çocuğun haklarından bir tanesi olduğunu³¹ buyurmasıyla ilişkilidir. Burada karşımıza çıkan “baba” figürü “müşfik bir öğretmen ve mürşit”, “seyahat/sefer” ise “seyri sülük” olarak da görülebilir.

Yolculuk sırasında bir köyün ortasında görülen mekân camidir. Şiirde mekân olarak köy, Eminpûr’un dünyasında idealize edilen yerdir. Onun gözünde köy, melekutî ve nurani bir yerdir.³² Öyle ki şair, Allah’ın evini orada bizim karşımıza çıkarır.

Allah tasavvurunun cami imajı üzerinden anlatılması dikkate değerdir. Bir mekân olarak cami, çocuğun dünyasında yaratıcıyla irtibat kurulabilecek ve dünyanın fizikî darlığından metafizikî genişliğe geçilebilecek yerdir.

تا که یک شب دست در دست پدر

راه افتادم به قصد یک سفر

Ta ki bir gece babamla tutuşup el ele

Yola çıktık gitmek için bir yere

در میان راه، در یک روستا
خانه‌ای دیدیم، خوب و آشنا

Yolda giderken, bir köyün ortasında

Bir ev gördüm, güzel ve aşına

زود پرسیدم: پدر، اینجا کجاست؟
گفت: اینجا خانه‌ی خوب خداست!

Hemen sordum: Baba, burası nedir?

Babam dedi: Burası Allah'ın güzel evidir!

گفت اینجا می‌شود یک لحظه ماند
گوشه‌ای خلوت، نمازی ساده خواند

Babam dedi: Burada bir süre kalınabilir

Tenha köşede, riyasız namaz kılınabilir

با وضویی، دست و رویی تازه کرد
با دل خود، گفت و گویی تازه کرد

Abdest alarak, el yüz temizlenebilir

Kendi gönlüyle, muhabbet edilebilir

Şiirin bundan sonraki kısmı karşılıklı konuşma şeklindedir. Bu diyalogda çocuk tarafından tahayyülündeki Allah'a dair babaya yöneltilen sorular ve babanın doğru olan Allah tasavvuruna ilişkin verdiği cevaplar yer almaktadır. Babanın tasvir ettiği ile çocuk tarafından önceleri tahayyül edilen Allah, nitelik olarak birbirinden farklıdır. Bu kısımda çoğunlukla babanın sözlerine yer verilir. Dikkat çeken bir başka husus ise, Eminpür'un da etkisinde kaldığı Mevlânâ gibi klasik şairlerin eserlerinde görüldüğü üzere, yanlış davranışları karşısında Allah'ın kullarına gazap etme durumunun irfanî olarak yorumlanmasıdır.

Allah'ın sıfatları arasında çocuklara anlatılmasında en fazla güçlük çekilen kızgınlık ve cezalandırmanın, şair tarafından annenin çocuğuna öfkelenmesiyle izah edilmesi önemlidir. Aksi bir yorum ve izah, Allah'ın "Rahman" adından bakıldığında, merhametinin ve adaletinin sınırlandırılması hatta mecazen öldürülmesiyle eşdeğer olacaktır.³³

گفتمش: پس آن خدای خشمگین
خانه اش این جاست؟ اینجا، در زمین؟

*Ona dedim: O öfkeli Allah'ın
Evi burada mıdır? Burada, yeryüzünde midir?*

گفت: آری، خانه ی او بی ریاست
فرش هایش از گلیم و بور ریاست

*Babam dedi: Evet, evi gösterişsizdir
Onun sergileri, kilim ve hasırdandır*

مهربان و ساده و بی کینه است
مثل نوری در دل آینه است

*Merhametli, samimi ve kinsizdir
Tıpkı aynadaki bir nur gibidir*

عادت او نیست خشم و دشمنی
نام او نور و نشانش روشنی

*Onun huyu değildir öfke ve düşmanlık
Onun adı nur ve belirtisi aydınlık*

خشم، نامی از نشانی‌های اوست
حالتی از مهربانی‌های اوست

*Öfke, varlığının izlerinden bir isimdir
Onun iyiliklerinden bir göstergedir*

قهَر او از آشستی، شیرین تر است
مثل قهر مهربان مادر است

*Onun kızması barıştan daha güzeldir
Annenin kızmasındaki muhabbet gibidir*

دوستی را دوست، معنی می دهد

قهر هم با دوست، معنی می دهد

Dostluğa, dost anlam katar

Dosta kızmak da, başka bir anlam katar

هیچ کس با دشمن خود، قهر نیست

قهری او هم نشان دوستی است

Hiç kimse kırgınlık duymaz düşmanına

Dostluğun işaretidir dostun kırgınlığı da...

Şair/çocuk, önceki bilgileriyle karşılaştığında, babasıyla karşılıklı konuşmasında Allah hakkında söylenenleri daha anlamlı bulur ve önceki bilgisinin yanlışlığını kabul eder. Bu manada çocukluk döneminde dinî kimliğin oluşması üzerinde anne-baba tutumlarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili Türkçe edebiyatta başta Muâllim Nâci, Ömer Seyfettin, Yahya Kemâl, Hâlîde Edip ve Necip Fazıl gibi usta kalemlerin çocukluk hatıralarına bakılabilir.³⁴

Aşağıda yer alan bir beyitte ise Eminpûr, Kaf suresi 16. ayet-i kerimesine telmih yapmıştır. Telmih sanatı; verilmek istenen mesajları farklı dayanaklarla desteklemek, şiirin etki gücünü ve sözün muhatap üzerindeki derinliğini artırmak gibi amaçlarla yapılır. Şairin telmihte bulunduğu ilgili âyet-i kerimede Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

“Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız.”³⁵

İran edebiyatında şairlerin eserlerinde Kur’ân-ı Kerîm’e göndermeler yapılması ve dinî hususların metaforlarla işlenmesi yaygındır. Şairlerin eserlerinde bu durum işare, telmih, iktibas veya tazmin etme şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kur’ân-ı Kerîm’i ve tefsirini dikkate almadan bu tarz eserleri anlamak mümkün değildir. Eminpûr da eserlerinde dinî hususiyetleri genişçe işleyen şairler arasında yer almaktadır. Öyle ki bu durum onun şiirinin en önemli özelliklerinden sayılmaktadır.³⁶ Ama Kayser Eminpûr’un bütün şiirlerinde Kur’anî arka plan kolayca fark edilememektedir.³⁷

Aşağıda yer alan beyitlerde görüleceği üzere, önceleri tahayyül edilen öfkeli ve mesafeli Tanrı’nın zihinden silinip gittiği ve onun yerine merhametli, samimi, cana yakın ve kendisiyle her konuda konuşulabilecek bir Allah’ın varlığı sonucuna ulaşıldığı açıkça ortaya konulmuştur. Çocukların dilinden anlayan, onların saf ve samimi kalple yaklaşmaktan çekinmeyecekleri bir Allah’ın varlığı ve buna inanılması gerektiği bir bakıma şiiri okuyacak insanlara telkin edilir. Bir yaratıcı olarak Allah Teâlâ’nın özellikle çocuklara tenzih

diliyle değil teşbih diliyle anlatımının önemi büyüktür. Zira tenzih diliyle anlatılan ilâh, insana uzak ve mesafeli, dolayısıyla faydasızdır. Teşbih dili ise, doğal ve bağlanılabilecek olanı yakınlaştıran ve anlaşılabilir kılan bir dildir. Özetle Eminpûr'un da beyitlerinde görüleceği üzere Allah- insan ilişkisini estetik formda görmek gerekir.

تازه فهمیدم خدایم، این خداست

این خدای مهربان و آشناست

Yeni anladım, ilâhım bu Allah'tır

Bu merhametli ve dost olan Allah'tır

دوستی، از من به من نزدیکتر

از رگ گردن به من نزدیکتر

Bir dost, bana benden daha yakın

Bir dost, şahdamarımdan da yakın

آن خدای پیش از این را باد برد

نام او را هم دلم از یاد برد

Önceki ilâhı rüzgâr aldı götürdü

Adını da gönlüm hatırımdan süpürdü

آن خدا مثل خیال و خواب بود

چون حبیبی، نقش روی آب بود

O ilâh, hayal ve rüya gibiydi

Su üstündeki kabarcık gibiydi

می توانم بعد از این، با این خدا

دوست باشم، دوست، پاک و بی ریا

Bundan sonra, ben bu Allah'la

Dost olabilirim; temiz ve riyasız bir dost

می توان با این خدا پرواز کرد

سفره‌ی دل را برایش باز کرد

Bu Allah'la beraber uçulabilir

Onunla gönülden dertleşilebilir

می توان در باره ی گل حرف زد
صاف و ساده، مثل بلبل حرف زد

Çiçeklere dair sohbet edilebilir

Bülbül gibi saf ve içten konuşulabilir

چکه چکه مثل باران راز گفت
با دو قطره، صد هزاران راز گفت

Damla damla, yağmur gibi sır söylenebilir

İki damlayla, binlerce sır verilebilir

می توان با او صمیمی حرف زد
مثل یاران قدیمی حرف زد

Onunla samimice konuşulabilir

Eski dostlar gibi muhabbet edilebilir

می توان تصنیفی از پرواز خواند
با الفبای سکوت آواز خواند

Uçmaya dair bir türkü söylenebilir

Sükût alfabetesiyle şarkı okunabilir

می توان مثل علف ها حرف زد
با زبانی بی الفبا حرف زد

Çimenler gibi konuşulabilir

Harfsiz bir dille konuşulabilir

می توان در باره ی هر چیز گفت
می توان شعری خیال انگیز گفت

Her konuda onunla konuşulabilir

Hayal dolu bir şiir okunabilir

مثل این شعر روان و آشنا:

«پیش از این ها فکر می کردم خدا...»

Tıpkı akıcı ve aşına bu şiir gibi:

“Önceleri düşünürdüm ki Allah...”

Sonuç

Kolaylıkla çözüm bulunacak bazı meseleler, disiplinlerin birbirinden kopması nedeniyle bugün başka problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Allah’ın yanlış tasavvuru da böyle bir meseledir ve Kayser Eminpûr şair olarak “پیش از این ها/Önceleri” başlıklı şiirinde bu problemi işlemiştir. Çocuk edebiyatına uygun formda yazılan bu şiir, Allah’ın yanlış tasavvur edilmesinin düzeltilebilmesi için doğrudan çocukları muhatap alır. Şair, çocuklara Allah’ın yanlış anlatılmasının ortaya çıkardığı problemleri mısralarında okuyucusuna hissettirmede başarılıdır. Çocukların dünyasına hitap edecek biçimde diyaloga dayalı olan şiirin üslubu açık ve anlaşılırdır. Bu yanlış anlayışın ıslahı hem büyükleri hem de çocukları bilinçlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Böyle bakılacak olursa, bu metin aynı zamanda “pederşâhî/pedersâlârî (ataerkil)” olarak da nitelenen otoriteyi merkeze alan anlayışla bir hesaplaşma şiiridir.

Çocuk bakışı, Eminpûr’un “پیش از این ها/Önceleri” şiirinde insanın biyolojik yaşına bağlı bir tasavvur değildir. Bu şiirde çocuk bakışı, geniş anlamıyla safiyetini koruyan, kirlenmemiş, farklı denge ve çekincelerin etkisinde şekillenmemiş bir düşüncenin ifadesidir. Burada şu hususu da vurgulamak gerekir: Kimi insanlar yaş olarak büyük olmalarına rağmen soyut kavram ve durumları, akıl bakımından çocukların somutlaştırarak tahayyül etme evrelerindeki benzer bir kavrayışla ele alabilmektedirler. Bu açıdan bakılacak olursa, Eminpûr’un bu şiirinde sadece büyüklerin çocuklara yanlış ve eksik tarif ettikleri Allah tasavvuru tenkit edilmemiştir. Aslında bu kavrayıştaki tüm insanların bakışı eleştirilmiştir. Kaldı ki bu kusurlu anlayış sadece Müslüman toplumlarla da sınırlı değildir.

İlk bakışta, şairin bu eserde tasvir ettiği olayı kendi çocukluk döneminde bizzat tecrübe ettiği düşünülebilir. Fakat büyük sanatkârlara ait eserlerin, şahsi serüvenlerinin anlatımıyla sınırlı olmaktan öte, içerisinde ruhlarının yoğrulduğu medeniyetin ve insanlık tecrübesinin bir aynası olduğunu düşünmek daha makuldür. Bu manada, Eminpûr’un “پیش از این ها/Önceleri” şiirinde anlatımı kendisi üzerinden yapması, bu hikâyenin bizzat onun tarafından tecrübe edildiği

- Arslan, M. Abdullah –Şimşek, Tacettin –Yakar, Yasin Mahmut. (2016), “Çocuk Edebiyatı Tarihi”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Editör: Tacettin Şimşek, 4. Basım, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ay, Mehmet Emin. (2019), *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım?* (38. Basım) İstanbul: Timaş Yayınları.
- Ayık, Hasan. (2018), *Ahlak Sorunumuz*, İstanbul: Önce Kitap Yayınları.
- Balci, Musa. (Aralık 2018), “Kayser Eminpûr’un Şairliği ve Şiirleri Üzerine”, *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4 Sayı: 8, 81-99.
- Eminpûr, Kayser. (1386 hş.), *Be Kavl-i Perestû*, Tahran: Neşr-i Ufuk.
- Eminpûr, Kayser. (1393 hş.), *Mecmûa ‘-yi Eş‘âr*, Tahran: İntişârât-i Morvârîd.
- Eminpûr, Kayser. (1397 hş.), *Şi‘r ve Kûdekî*, Tahran: İntişârât-i Morvârîd.
- Gündüz, Üzeyir. (1989), “Çocuklar İçin Yazmak Üzerine”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/kaf-suresi-50/ayet-16/diyanet-isleri-baskanligi-meali-1>
- Karatay, Halit. (2016), “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Editör: Tacettin Şimşek, 4. Basım, Ankara: Grafiker Yayınları.
- Keyânî, Rızâ - Emîrî, Cihângîr - Nimetî, Fârûk. (1392 hş.), “Cilvehâ-yi Beynâmetnî-yi Kur‘ân-ı Kerîm der Şi‘r-i Kayser Eminpûr”, *Faslnâme-yi İlmî-Pejûhî-yi Pejûhişhâ-yi Edebî-Kur‘ânî*, Sayı: 2.
- Necefi-yi Behzâdî, Seccâd - Seferî, Cihângîr - Kahferhî, Masûme Mihrî - Alîhânî, Zibâ. (1397 hş.), “Berresî ve Tebekebandî-yi Tesâvîr Merbût Be Mefhûm-i Hodâ Der Şi‘r-i Kûdek”, *Mecelle-yi İlmî-yi Pejûhişî-yi Motâleât-i Edebiyyât-i Kûdek-i Dânişgâh-i Şîrâz*, Yıl:7, Sayı: 2.
- Nei‘mî, Zerî. (1379 hş.), “Hodâ, Huşûnet ve Aşk”, *Pejûhişnâme-yi Edebiyyât-i Kûdek ve Novcevân*, Sayı: 22.
- Öztabak, Muhammet Ü. - Altıntaş, Suat. (Haziran 2020) “Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencilerindeki Allah Tahayyülünün İncelenmesi”, *Talim: Journal of Education in Muslim Societies and Communities*, 4/1.
- Siyâvuşî, Sâbire - Şebusterî, Masume. (1392 hş.), “Mukâyese-yi Şehr ve Rûstâ der Şi‘r-i Kayser Eminpûr ve Cevdet Fahrüddîn”, *Edebiyyât-i Pârsî-yi Muâsır*, Yıl: 3, Sayı: 2.

- Şirin, Mustafa Ruhi. (1989), “Çocuk Edebiyatı Üzerine Mustafa Ruhi Şirin ile”, Konuşan: Nevzat Yüksel, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Şirin, Mustafa Ruhi. (1997), *Çocuk Yüzlü Yazılar*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Şirin, Mustafa Ruhi. (Eylül 2013), Söyleşi, Konuşan: Sanja Krehic, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 741.
- Ural, Serpil. (1989), “Çocuk ve Kitap”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Yardım, Mehmet Nuri. (2000), *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yegâne, Mecîd. (1386 hş.), “Kayser Râ Hodâ E‘ziz Kerde Bûd”, *Ketâb-e Mâh (Kûdekân ve Novcevânân)*, Sayı: 123.
- Yeniçeri, Kader - Kuşdemir, Yasemin. (2019) “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi”, *The Journal of Social Science*, Sayı: 5.

- ¹ Mecîd Yegâne, “Kayser Râ Hodâ E‘ziz Kerde Bûd”, *Ketâb-e Mâh (Kûdekân ve Novcevânân)*, Sayı: 123, 1386 hş., s. 75.
- ² Mustafa Ruhi Şirin, “Çocuk Edebiyatı Üzerine Mustafa Ruhi Şirin ile”, Konuşan: Nevzat Yüksel, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1989, s. 360-361.
- ³ Sâbire Siyâvuşî - Masume Şebusterî, “Mukâyese-yi Şehr ve Rûstâ der Şi‘r-i Kayser Emînpûr ve Cevdet Fahrüddîn”, *Edebiyyât-i Pârsî-yi Muâsır*, Yıl: 3, Sayı: 2, 1392 hş., s. 21.
- ⁴ Siyâvuşî - Şebusterî, “Mukâyese-yi Şehr ve Rûstâ der Şi‘r-i Kayser Emînpûr ve Cevdet Fahrüddîn”, s. 22.
- ⁵ Mehmet Emin Ay, *Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?* Timaş Yayınları, 2019 (38. Basım). Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın *Çocuk ve Allah* (Yapı Kredi Yayınları, 2018) başlıklı şiir kitabını ve Zeynep Direk’in *Çocuk ve Allah* (Epos Yayınları, 2018) başlıklı, çocuklara doğru bir ahlâk eğitiminin verilmesi konusuna eğilen kitabını burada zikretmek yerinde olacaktır.
- ⁶ Musa Balcı, “Kayser Emînpûr’un Şairliği ve Şiirleri Üzerine”, *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* Cilt: 4 Sayı: 8 (Aralık 2018) 81-99.
- ⁷ Mustafa Ruhi Şirin, “Çocuk Edebiyatı Üzerine Mustafa Ruhi Şirin ile”, s. 351.
- ⁸ Zerî Ne‘mî, “Hodâ, Huşunet ve Aşk”, *Pejûhişnâme-yi Edebiyyât-i Kûdek ve Novcevân*, Sayı: 22, 1379 hş., s. 24.
- ⁹ Serpil Ural, “Çocuk ve Kitap”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul 1989, s. 68.
- ¹⁰ Rızâ Keyânî - Cihângîr Emîrî - Fârûk Nimetî, “Cilvehâ-yi Beynâmetnî-yi Kur‘ân-ı Kerîm der Şi‘r-i Kayser Emînpûr”, *Faslnâme-yi İlmî-Pejûhî-yi Pejûhişhâ-yi Edebî-Kur‘ânî*, Sayı: 2, 1392 hş., s. 5-6.

- ¹¹ Mustafa Ruhi Şirin ile Söyleşi, Konuşan: Sanja Krehic, *Türk Dili Dergisi*, Sayı: 741, Eylül 2013, s. 41.
- ¹² M. Abdullah Arslan – Tacettin Şimşek – Yasin Mahmut Yakar, “Çocuk Edebiyatı Tarihi”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Editör: Tacettin Şimşek, Grafiker Yayınları, 4. Basım, Ankara 2016, s. 56.
- ¹³ Efşin Alâi, “Û Rû-yi Pol İstâde Bûd”, *Ketâb-i Mâh-i Kûdek ve Novcevân*, 1386 hş., Sayı: 123.
- ¹⁴ Ali Fuat Arıcı - Suat Ungan - Tacettin Şimşek, “Çocuk Edebiyatı Türleri ve Çocuk Eğitimine Katkıları”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Editör: Tacettin Şimşek, Grafiker Yayınları, 4. Basım, Ankara 2016, s. 264.
- ¹⁵ Kayser Eminpûr, *Be Kovl-i Perestû*, Neşr-i Ufuk, Tahran 1386 hş.
- ¹⁶ Keyânî - Emîrî - Nimetî, “Cilvehâ-yi Beynâmetnî-yi Kur’ân-ı Kerîm der Şi’r-i Kayser Emînpûr”, s. 7.
- ¹⁷ Üzeyir Gündüz, “Çocuklar İçin Yazmak Üzerine”, *Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, Göküzü Yayınları, İstanbul 1989, s. 340.
- ¹⁸ Halit Karatay, “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*, Editör: Tacettin Şimşek, Grafiker Yayınları, 4. Basım, Ankara 2016, s. 115.
- ¹⁹ Kader Yeniçeri - Yasemin Kuşdemir, “Bestami Yazgan’ın Hikâyelerindeki İletilerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi”, *The Journal of Social Science*, Sayı: 5, 2019, s. 392.
- ²⁰ Muhammet Ü. Öztabak - Suat Altıntaş, “Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencilerindeki Allah Tahayyülünün İncelenmesi”, *Talim: Journal of Education in Muslim Societies and Communities*, Haziran 2020, 4/1, s. 43.
- ²¹ Öztabak - Altıntaş, “Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencilerindeki Allah Tahayyülünün İncelenmesi”, s. 48.
- ²² Kayser Eminpûr, *Şi’r ve Kûdekî*, İntişârât-i Morvârîd, Tahran 1397 hş.
- ²³ Öztabak - Altıntaş, “Okul Öncesi ve İlkokul Öğrencilerindeki Allah Tahayyülünün İncelenmesi”, s. 49.
- ²⁴ Seccâd Necefi-yi Behzâdî - Cihângîr Seferî - Masûme Mîhrî-yi Kahferhî - Zibâ Alîhânî, “Berresî ve Tebeke bendî-yi Tesâvîr Merbût Be Mefhûm-i Hodâ Der Şi’r-i Kûdek”, *Mecelle-yi İlmî-yi Pejûhişî-yi Motâleât-i Edebiyât-i Kûdek-i Dânişgâh-i Şîrâz*, Yıl: 7, Sayı: 2, 1397 hş., s. 163.
- ²⁵ Ay, *Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?*, s. 95.
- ²⁶ Behzâdî - Seferî – Kahferhî - Alîhânî, “Berresî ve Tebeke bendî-yi Tesâvîr Merbût Be Mefhûm-i Hodâ Der Şi’r-i Kûdek”, s. 156.
- ²⁷ Behzâdî - Seferî – Kahferhî - Alîhânî, “Berresî ve Tebeke bendî-yi Tesâvîr Merbût Be Mefhûm-i Hodâ Der Şi’r-i Kûdek”, s. 159.
- ²⁸ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Yüzlü Yazılar*, İz Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 113-115.
- ²⁹ Ay, *Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?*, s. 102.
- ³⁰ Ay, *Çocuklarımıza Allah’ı Nasıl Anlatalım?*, s. 54.
- ³¹ İbn Mace, “Edeb”, 3.
- ³² Siyâvuşî - Şebusterî, “Mukâyese-yi Şehr ve Rûstâ der Şi’r-i Kayser Emînpûr ve Cevdet Fahrüddîn”, s. 21.
- ³³ Hasan Ayık, *Ahlak Sorunumuz*, Önce Kitap Yayınları, İstanbul 2018, s. 53.

³⁴ Mehmet Nuri Yardım, *Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları*, Timaş Yayınları, İstanbul 2000.

³⁵<https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf/kuran-meal-2/kaf-suresi-50/ayet-16/diyaret-isleri-baskanligi-meali-1>

³⁶ Keyânî - Emîrî - Nimetî, “Cilvehâ-yi Beynâmetnî-yi Kur’ân-ı Kerîm der Şi‘r-i Kayser Emînpûr”, s. 2-3.

³⁷ Keyânî - Emîrî - Nimetî, “Cilvehâ-yi Beynâmetnî-yi Kur’ân-ı Kerîm der Şi‘r-i Kayser Emînpûr”, s. 7.